Temel Sistemik Kuramlar-3
Salvador Minuchin

Prof. Dr. Serap NAZLI

Yapısal Aile Terapisi

- 1970 lerde geliştirilen ilk aile danışması kuramıdır.
- Minuchin 1970 lerde varoşlarda suçlu afrika kökenli ergen ve aileleri ile çalışmıştır.
- Daha sonra somatik aileler ile çalışmıştır.
- Aile sisteminin öğelerinin nasıl etkileşime girdiğini, dengeyi nasıl sağladıkları, dönüt mekanizmasının nasıl işlediği vb. üzerinde durur.
- Temel varsayım: İnsanın izole olarak var olmadığını, sosyal grupların bir üyesi olarak hem etkilenmekte hem de etkilemektedir.
- İnsanın gerçek olarak algıladığı şey hem içsel hem de dışsal çevreye bağlıdır.

Aile yapısı

Aile yapısı, aile üyelerinin birbirleri ile nasıl etkileşim kuracağını düzenleyen, açıkça görülmeyen bir dizi kuraldan oluşur.

Kahvaltıyı kim/ler hazırlayacak, çocuğun okulu ile kim/ler ilgilenecek vb etkileşim örüntüleri zamanla ailede kural haline dönüşür.

- Her ailenin yapısı farklıdır.
- Ancak evrensel ortak özellikler de vardır. İki önemli ortak özellik:

1. Karı-koca arasında tamamlayıcılık ve bağlılık olmalı
2. Ana-baba ve çocukları birbirinden ayırt eden bir güç hiyerarşisi olmalı

5 fonksiyol olmayan aile yapısı

Beş fonksiyonelsiz aile yapısı:

1. İç içe aileler
2. Kopuk aileler
3. Evine bağlı olmayan kocanın olduğu aileler
4. İlgisiz ebeveynli aileler
5. Olgunlaşmamış ebeveynli aileler

Çocuk gelişimine bakış:

- Çocuklar gelişimlerinin ilk dönemlerinde ailesiyle etkileşim kurarak biyo-psikolojilerini geliştirler.
- Aile içinde çocuklar ait olma duygusunu hissederler.
- Farklı alt sistemlere üye olarak özerklik duyguları gelişir.
- Yani ben-biz dengesi!!!!

- Ebeveynlerin başarılı olması için şunlar gereklidir:
  1. Kuşaklar arası sınırlar belirgin olmalıdır.
  2. Çocukların disiplini gibi konularda ebeveynler gruplaşmalıdır.
  3. Kurallar, güç ve otorite ile ilgili olmalıdır.

Sağlıklı/Fonksiyonel/İşlevsel Aile

Aile, hem üyelerin gelişimi sağlar hem de toplumun devamlılığını.

Aile açık bir sistemdir.

Sağlıklı aileler değişim ve problemlere karşı aile yapısını düzenleyerek uyum sağlarlar.

Sağlıksız/Fonksiyonel Olmayan Aileler

- Aileler bir aşamadan diğerine geçerken gelişimsel kriz ile karşılaşırlar ve uyumları bozulur.
- Ani beklenmedik durumlar (taşınma, işten ayrılma vb) ailenin uyumunu bozar.
- Kopuk ve iç içe olan aileler fonksiyonel değildir.
- Kopuk aileler alt sistemdeki sorunları fark etmezken; iç içe aileler küçük bir olayı abartılı yaşar.
- Somatik yakınmaları olan ailede iç içe yapı gözlenmiştir.

Alt sistemler

- Aileler kendi içinde daha küçük gruplara ayrılırlar.
- Alt sistemler ailenin “görevlerini” yerine getirir.
- Çekirdek ailenin en az **3 alt sistemi** vardır: eş, ebeveyn ve kardeş alt sistemi.
- Alt sistemler birbiri yerine geçemez.
- Eş alt sistemi ailenin temelidir.
- Eş alt sistemi oturmadan/güçlenmeden ebeveyn alt sistemi oluşturulmamalıdır.
- Her alt sistem ait olma, sevgi, işbirliği vb öğrenir.

Sınırlar

- Sınırlar kimin alt sistem üyesi olacağını belirler.
- Sınırlar 3 tiptir: belirgin, belirsiz ve katı sınır.
- Belirgin sınır her aile üyesinin hem ‘ben’ hem de ‘biz’ duygusunu hissetmesine olanak verir.
- Belirgin sınır -------
- Katı sınır _____
- Belirsiz sınır ……

Katı-belirsiz sınır:

Katı sınır alt sistem üyelerinin diğer aile üyelerinden izole olmasına neden olur.

Katı sınırda alt sistemler arasında üyeleri birbirlerini destekleme, koruma vb mahrum kalır.

Belirsiz sınırda alt sistemler birbirlerinin işine çok fazla müdahale ederler.

Sınırlar çok katı ise kopuk aile; belirsiz ise iç içe aileler meydana gelir.

Gruplaşma-Güç-Koalisyon:

Gruplaşma aile içinde bir iş/görev/etkinlik yerine getirirken, üyelerin birbirine benzer ya da tezat tavır takınmasıdır.

Güç otorite anlamındadır. Minuchin ailede hiyerarşinin olması ve eşlerin gücü eşit düzeyde kullanması gerektiğini ifade eder.

Koalisyon ailede iki üyenin üçüncü üyeye karşı birleşmesidir.

Aile gelişimi

- Minuchin bir bireyin gelişiminden ziyade ailenin gelişimi üzerinde durmuştur.

- Minuchin bir kimsenin kimliğinin onun bireysel olma ve ait olma arasında kurduğu dengeden oluştuğunu ifade eder. (ben-biz dengesi)

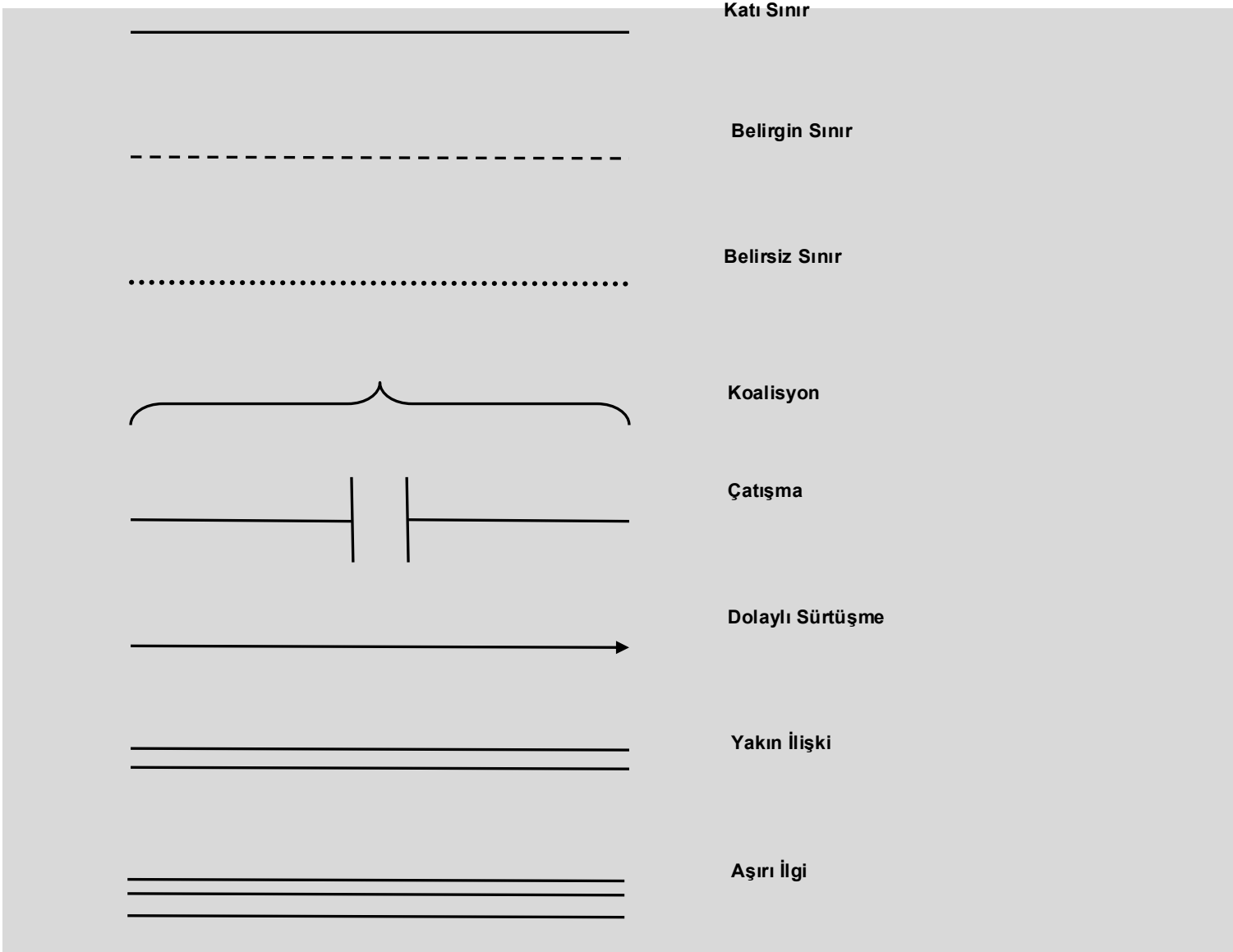
- Ailenin 4 temel gelişim aşaması (yaşam döngüsü) var:

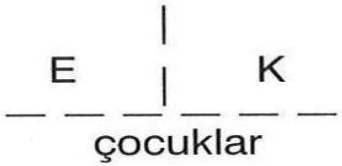
1. Bir çift olma
2. Küçük çocuklu bir aile olma
3. Okul çağında çocuk-ergen çocuğu olan aile olma
4. Yetişkin çocukları olan bir aile olma

Danışma Süreci:

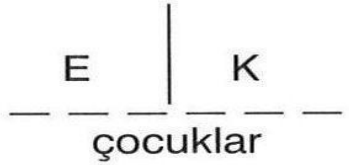
- Yapısal aile danışması, geçmişten çok şimdiki durumla ilgilenen ve belirlenmiş hedeflere yönelik kısa süreli bir yaklaşımdır.
- Tanı sürecinde aile danışmanı, ailenin yapısını ve kullandığı transaksiyonel kalıpları belirlemeye çalışır.
- Ailenin yapısal haritası çıkarılır.
- Aile haritası çekirdek ailenin iç sistemini anlamamıza yardımcı olur.
- Alt sistemler hangileri?
- Sınırlar nasıl oluşmuş?

Aile Haritasının Sembolleri

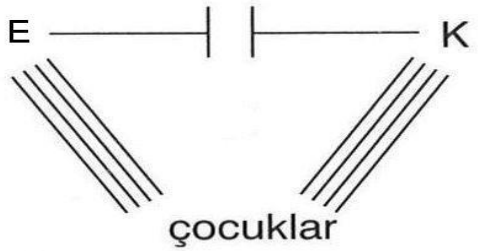
(a) Sınırları açık/belirgin aile

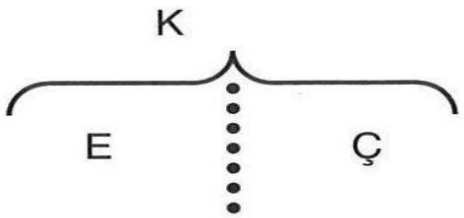
(b) Birbirinden kopuk eşler

(c) Sınırları belirsiz aile

(d) Birbirleriyle çatışmaları olan ve çocuklarının yaşam alanlarına aşırı karışan ebeveynler

(e) Bir ebeveyn ve çocuk arasında kuşaklararası ittifak teşkil eden koalisyon

Aile sınırlarının çeşitleri

Danışma Süreci Evreleri

İlk evresinde danışman aileye katılır ve liderlik pozisyonunu üstlenir.

İkinci evrede, ailenin yapısal haritasını çıkartır.

Son evrede, danışman aile yapısını değiştirmek için yardımcı olur.

Kuramın güçlü-sınırlı yanları:

+Okul danışmanlarının problem davranışlarında yararlanabileceği kuram ☺

+Aileler için tasarlanmış ilk kuramdır.

+ Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki aileler için tasarlanmıştır.

+ Teknikleri açık ve bellidir.

+ Araştırmalarla etkililiği test edilmiştir.

+ Geçmiş yerine ‘şimdi’ üzerinde durur.

- Feministler tarafından eleştirilir.

- Aile sistemi üzerinde odaklandığından, bireylere/üyelere daha az dikkat eder.

Yapısal kuram ile incelediğiniz ailenin sistemini değerlendiriniz:

- İncelediğiniz aileyi dikkate alınız:

✓ İki evrensel özellik incelediğiniz ailede nasıl?

✓ Ailede kurallar?

✓ 5 fonksiyonel olmayan aile yapısı var mı?

✓ Çocuk gelişimi için ortam nasıl?

✓ Ebeveynler ile çocuk hiyerarşisi?

✓ Alt sistemler ve sınırlar (katı-belirsiz-belirgin) nasıl?

✓ Gruplaşma-Güç ve koalisyon var mı?

✓ Ailenin yaşam döngüsü nedir?

Ailenin yapısal haritasını çiziniz: